

יוסי אף לשאר דיני התורה, כגון לענין מצה שבישלה לאחר אפייתה (תוס' ד"ה אמר). ויש מפרשים, שלענין פשוט לרבי יוסי מסבירא שלאחר הבישול אינו נחשב עוד לאפיו, והפסוק 'בשל מבושל' נצרך ללמד שנחשב 'למבושל' למרות שכבר נצלה קודם לכן [מה שאין כן לדעת רבי מאיר, שלאחר הבישול עדיין נחשב לאפיו, סובר רב כהנא שלא מסתבר שהפסוק 'בשל מבושל' בא לאסור צלאו ואחר כך בישלו, מאחר שעדיין יש לו שם צלוי] (שפת אמת).

ברקיק השרוי בתבשיל לאחר אפייתו (רש"י). ויש סוברים, שיוצאים רק ברקיק השרוי במים, ולא ברקיק השרוי בין ושמן וכדו' שהם מבטלים את טעם המצה (ראב"ד, מובא ברבינו מנוח חמץ ומצה ו, ו, וראה שם לענין מי פירות. ובשעה"צ תסא, כט).

ומה שיוצאים ברקיק שרוי, היינו אפילו כשהתרכך ביותר עד שראוי לגמנו, כל זמן שלא נימוח לגמרי במים (רש"י, ע"פ ביהא"ל תסא, ד), שהנאמר בהמשך הברייתא 'שלא נימוח', מוסב גם על ריקק השרוי (ב"י שם). מאידך, יש סוברים, שאפילו אם נימוח רק מעט, אין יוצאים בו ידי חובה (משמעות הבי' שם, כמובא בביהא"ל שם).

■ **להלכה**, יוצאים בדיעבד במצה שרויה שלא נימוחה (ש"ע א"ח תסא, ד), וחולה וזקן מותרים בזה אפילו לכתחילה, ונחלקו הפוסקים האם ההיתר הוא רק במים, או אף בשאר משקים, ולהלכה לא יוצאים ידי חובה במצה שרויה בשאר משקים, אלא אם כן הוא זקן וחולה שאינו יכול באופן אחר (משנ"ב שם, יח, וראה שם פרטים נוספים). ונימוח שלא לגמרי, נחלקו הפוסקים, וצריך עיון (ביהא"ל שם).

אָבֵל לֹא בְּמִבּוּשֵׁל, שהואיל ובישלו, ביטול מתורת לחם (רש"י), והוא הדין שאין יוצאים בקרבן פסח שבישלו לאחר צליתו, וזהו בניגוד למסקנת הגמ' בברכות (לה, ב) שהטעם שאין יוצאים במצה מבושלת, הוא משום שהבישול מבטל את טעם המצה, ולא משום מבטל 'תורת לחם', שלפי טעם זה בפסח יוצא בו ידי חובתו, שלא נאמר בו 'דין טעם' [וכדן, ירק שבישלו, שמבדך עליו 'בורא פרי האדמה', שהבישול אינו מבטל 'שם ירק'] (תוס' ד"ה עולא). מאידך, יש שכתבו שאין סתירה בין הסוגיות, אלא בישול מבטל את האפיה' לענין שנחשבת כעין מצה עשירה, וזה שאמרו שם שאין בה טעם מצה, וכן מבטל מהפסח 'שם צלוי' [למרות שאין בכוח הבישול לבטל 'שם לחם' או 'שם ירק' מירק המבושל שברכתו 'בורא פרי האדמה'] (אגלי טל אופה טו, ב, בדעת הידאים).

ולענין מלאכת שבת [שאינן בישול אחר בישול], מותר אף לאפות לאחר בישול, או להיפך, לבשל לאחר אפיה, ומסקנת הגמ' בברכות (ה"ל), שהאפיה אינה מבטלת את הבישול (ראב"ה קצא, וכדעת תוס' ה"ל). ויש סוברים, שאסור לאפות לאחר בישול [או להיפך], שהאפיה מבטלת את הבישול (ידיאם רעד), שלדעתם אין סתירה בין הסוגיות וכפי שהתבאר לעיל (אגלי טל ה"ל).

■ **להלכה**, אין יוצאים במצה מבושלת [כדעת רבי יוסי] (ש"ע א"ח תסא, ד), לפי שמתבטל טעם מצה (משנ"ב שם, כ, וראה שם פרטים נוספים). והירק המבושל, ברכתו 'בורא פרי האדמה' (ש"ע שם רה, א. ולענין בישול אחר אפיה בשבת, ראה שם שיח, ה).

יָכוֹל צָלָא כָּל צוֹרֵכוֹ יְהֵא חֵיב, אם בישלו לאחר מכן, שסובר תנא זה שצלאו ואחר כך בישלו, חייב (רש"י, בפי' שהוא דוחה), שלא כדעת הפוסקים בכך (ראה צ"ח המובא לעיל ד"ה רבנן). ויש מפרשים, שדנה הברייתא על צלוי כל צרכו אפילו שלא בישול, משום שאין זה 'צלי אש' אלא 'קלי אש' (רש"י), שדנה הברייתא שכך יש לדרוש מהפסוק 'כי אם צלי אש' לחייבו על צלוי כל צרכו (חכם צבי סג).

גִּמְרָא. כְּוִוְתִּיה דְּרַב כְּהֵנָא מִסְתַּבְּרָא וְכו'. ■ להלכה, אין נותנים קמח לתוך חרדל או טיבול חריף שיש בהם מים. ואם נתן לתוכם, יאכלנו מיד ולא ישהנו שמא יחמיץ [כדעת חכמים], ובשאר טיבולים שאינם חריפים כחרדל, הרי הוא מחמיץ מיד וחייב שריפה [כדעת רב כהנא] (ש"ע א"ח תסד, א). וכשאין בהם מים, דינם כמי פירות שאין מחמיצים (משנ"ב שם, ב, לדעת הש"ע), ויש מחמירים בכל מי פירות ללא מים (משנ"ב שם, לדעת הרמ"א). אכן, חרדל נכלל בקטניות, שיש נוהגים שלא לאוכלם בפסח (רמ"א שם).

אֵין מִבְּשָׁלִין וְכו'. **הקדמה:** מצות עשה לאכול את הפסח כשהוא צלוי, ואיסור לאו יש באכילתו נא או מבושל, והאוכל את הפסח כשהוא נא או מבושל, עובר גם על 'עשה' וגם על 'לא תעשה', ופרטי הדינים יתבארו בסוגיה. ונסדרה סוגיה זו כאן [במשנה לעיל (מ, ב) ובגמ' כאן], אגב שדיברה המשנה על חרוסת המשמשת טיבול לבשר, לימדה גם דיון טיבול בשר הפסח בחרוסת ובמשקים (מהר"ם חלאווה רש"ש לעיל מ, ב, וראה תוס' ד"ה אין).

שֶׁאֵר מִשְׁקִין מִצִּיין, שיש 'איסור לאו' באכילת הפסח כשהוא מבושל בהם, אכן פשוט שעובר על איסור באכילתו משום שאינו צלי ונאמר 'כי אם צלי אש' (ראה תוס' ד"ה איכא, ומהר"ם חלאווה).

קֵל וְחוֹמֵר וְכֵן מִשְׁקִין מִצִּיין וְכו'. ואין שייך לומר בזה 'אין מזהירין מן הדין', כיון שה'קל וחומר' לא בא אלא לגלות שהבישול האמור כולל גם שאר משקים (תוס' ד"ה איכא), או משום שגם לולא הקל וחומר יש איסור באכילתו מבושל, משום העשה לאכול את הפסח דוקא כשהוא צלוי, והקל וחומר רק מלמד שיש גם איסור לאו, ובאופן זה אין חיסרון של 'אין מזהירין מן הדין' (צל"ח וראש יוסף, בדעת הרמב"ם).

וּבִשֵּׁל מִבְּשָׁל מִכָּל מְקוֹם, שהיה ראוי לכתוב רק 'מבושל' (רש"י), או רק 'בשל', וגם לדעת הסוברים ש'דיברה תורה כלשון בני אדם', דורשים את כפל הלשונות בכל מקום שלא מוכח מהפסוק שלא לדרשו (ראה רא"ם שמות יב, ט, ע"פ תוס' ב"מ לא, ב ד"ה דברה). והטעם שנקטה התורה 'במים', למרות שאין הבדל להלכה בין מים לשאר משקים, היינו משום שזוהי דרך הבישול הרגילה (מהרש"א).

אֵיכָא בִּינְיִינְהוּ צָלִי קָדֵר, שלדעת תנא קמא, מותר לבשל את בשר הפסח ברטוב הנפלט ממנו, שאין מפגי טעמו (רש"י ורבנו חננאל), ודוקא לאחר שצלאו כדי לקיים את העשה של 'צלי אש' (ראש יוסף, וראה תוס' ד"ה איכא).

וּרְבִנְיָן וְכו' לְכַתְּנִיָּא וְכו' שֶׁצָּלָא וְאַחַר כֵּךְ בִּשְׁלוּ וְכו'. אכן לדעת רבי, שכפל הלשון 'בשל מבושל' אינו מיותר [שהוא נצרך לרבות שאר משקים], צלאו ואחר כך בישלו פטור (צל"ח). ויש סוברים, שאף לדעת רבי צלאו ואחר כך בישלו חייב, שהכל נכלל ברבינו הכתוב 'בשל מבושל' מכל מקום (פני יהושע).

בִּשְׁלוּ וְאַחַר כֵּךְ צָלָא חֵיב דְּהָא בִּשְׁלִיה, שהבישול שנעשה בתחילה ודאי מועיל להחשיבו למבושל שלא פוקע ממנו בצליה, וזהו גם לפי המבואר בהמשך הגמ' שבאופן ההפוך שצלאו ואחר כך בישלו, הבישול מבטל את הצליה, וגם לדעת הסוברים שבשבת אסור לצלות אחר בישול, היינו משום שנוסף בו שם צלוי, אך לא נפקע ממנו שם מבושל (מנחת חינוך מצוה ז אות ד).

הָא מִנֵּי רַבִּי יוֹסִי הֵיא, הסובר שדבר שהתבשל לאחר אפייתו [או צליתו], נחשב למבושל (רש"י), כנדרש מהפסוק 'בשל מבושל' האמור לענין קרבן פסח [כמבואר בברייתא לעיל], וממנו למד רבי